

Morální přijatelnost různých druhů chování

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2005, v05-09</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.105</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>5. – 12. září 2005</i>
<i>Počet respondentů:</i>	<i>1072</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>kvótní výběr</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>19. října 2005</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Naděžda Horáková</i>

Součástí zářijového šetření Centra pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR byla i otázka, ve které se respondenti vyjadřovali k přijatelnosti či nepřijatelnosti některých druhů chování.¹ Přijatelnost druhů chování posuzovali respondenti pomocí 10 bodové škály, kde bod 1 znamenal, že pro respondenta toto chování není přijatelné za žádných okolností, a bod 10 znamenal, že toto chování hodnotí jako přijatelné kdykoliv.

V české společnosti je morálně nejméně přijatelné řízení pod mírným vlivem alkoholu (51 % oslovených zvolilo na škále bod 1, tedy že toto chování pro ně není nikdy přijatelné). Velmi přísně respondenti posoudili rovněž situaci, kdy člověk nehledá práci a žije jen z podpory a darů, a také pokud se někdo popere s policií (oba druhy chování označilo za nikdy nepřijatelné shodně 46 % oslovených). Mezi nejhůře hodnocené patřilo také uvádění nepravdivých údajů v žádosti o sociální podporu a kouření marihuany či hašiše.

Poměrně přísně posoudili respondenti rovněž manželskou nevěru. O něco přísněji Češi hodnotí, pokud je manželka nevěrná manželovi, než když je manžel nevěrný své manželce. Přibližně stejně jako manželskou nevěru posuzují respondenti zaměstnávání načerno. Korupce byla v našem šetření hodnocena o něco méně přísně než již zmíněná manželská nevěra. Vzít úplatek ale respondenti vnímají častěji jako nepřijatelné než úplatek dát. Koupit něco kradeného hodnotila jako vždy nepřijatelné více než čtvrtina dotázaných (28 %), stejný podíl respondentů považoval za vždy nepřijatelnou jízdu načerno. Nepřiznání příjmu a majetku při placení daní příkře odsoudila necelá pětina oslovených (bod 1 zvolilo 19 % lidí). Názory na hraní karet o peníze se velmi různily. Nikdy není toto chování přijatelné pro 30 % oslovených, ostatní dotázaní se ale poměrně rovnoměrně rozmístili na další body škály.

¹ Otázka: „Budu Vám postupně číst různé druhy lidského chování a Vy mi prosím řekněte, do jaké míry je považujete za morálně přijatelné. Odpovídejte pomocí lístku, kde 1 znamená, že je nepovažujete za přijatelné za žádných okolností, a 10 naopak, že jsou přijatelné podle Vás kdykoliv.“

Situaci, kdy si člověk nechá nalezené peníze, posoudili respondenti hůře, než pokud někdo lže pro svůj prospěch. O něco tolerantnější než ke lhaní pro svůj prospěch jsou lidé k rozvodům. Poměrně tolerantní (v porovnání s dalšími posuzovanými skutky) byli respondenti k usmrcení jiného člověka v sebeobraně, pokud je daný člověk nevléčitelně nemocný (euthanasie) a při ochraně vlastního majetku. Příkře toto jednání odsoudila necelá pětina oslovených (16 až 18 % zvolilo bod 1 na předložené škále).

Nejvíce shovívaví byli respondenti k situaci, kdy se někdo opije ze žalu či z radosti (přičemž opít se ze žalu je hodnoceno o něco hůře než opít se z radosti), využije známosti při jednání na úřadech a líbá se na veřejnosti.

Tabulka 1: Morální přijatelnost chování (vážený průměr)

	Průměr
Řídit pod mírným vlivem alkoholu.	2,37
Nehledat práci a žít jen z podpory a darů.	2,51
Poprat se s policií.	2,66
Uvést nepravdivé údaje v žádosti o sociální podporu.	2,69
Kouřit marihuanu nebo hašiš.	2,8
Být nevěrná manželovi.	3,06
Zaměstnávat lidi načerno a neplatit za ně daně a odvody státu.	3,09
Být nevěrný manželce.	3,24
Koupit něco kradeného.	3,47
Vzít úplatek.	3,52
Jet načerno ve vlaku, autobuse, tramvaji či metru.	3,65
Dát úplatek.	4,09
Nepřiznat všechny příjmy či majetek při placení daní.	4,12
Hrát karty o peníze.	4,15
Nechat si nalezené peníze.	4,18
Lhát pro svůj prospěch.	4,26
Zabít zloděje při ochraně vlastního majetku.	4,66
Rozvést se.	4,86
Zabít v sebeobraně.	4,9
Ukončit život nevléčitelně nemocného (euthanasie).	5,07
Ze žalu se opít.	5,38
Z radosti se opít.	5,7
Využít známosti při jednání na úřadě.	5,98
Líbat se na veřejnosti.	6,63

Tabulka 2: Morální přijatelnost chování (odpovědi respondentů v %)

	NIKDY			KDYKOLIV	
	1-2	3-4	5-6	7-8	9-10
Řídit pod mírným vlivem alkoholu.	69	16	9	4	2
Nehledat práci a žít jen z podpory a darů.	65	20	9	3	3
Poprat se s policií.	61	19	13	5	2
Uvést nepravdivé údaje v žádosti o sociální podporu.	61	19	12	6	2
Kouřit marihuanu nebo hašiš.	62	14	13	8	3
Být nevěrná manželovi.	51	22	19	5	3
Zaměstnávat lidi načerno a neplatit za ně daně a odvody.	52	22	15	7	4
Být nevěrný manželce.	48	22	20	7	3
Koupit něco kradeného.	44	22	22	8	4
Vzít úplatek.	45	22	20	8	5
Jet načerno ve vlaku, autobuse, tramvaji či metru.	42	24	18	11	5
Dát úplatek.	32	24	26	13	5
Nepřiznat všechny příjmy či majetek při placení daní.	33	24	24	12	7
Hrát karty o peníze.	41	17	16	13	13
Nechat si nalezené peníze.	36	21	21	13	9
Lhát pro svůj prospěch.	30	25	25	13	7
Zabít zloděje při ochraně vlastního majetku.	32	19	19	17	13
Rozvést se.	24	16	34	16	10
Zabít v sebeobraně.	30	16	20	20	14
Ukončit život nevléčitelně nemocného (euthanasie).	26	15	22	23	14
Ze žalu se opít.	21	17	24	20	18
Z radosti se opít.	18	15	24	22	21
Využít známosti při jednání na úradě.	13	18	23	25	21
Líbat se na veřejnosti.	14	11	18	19	38